

постепенной имплементации новых учебных технологий, ориентированных на субъект-субъектное взаимодействие участников учебного процесса.

Ключевые слова: диалог, педагогическое взаимодействие, дидактика, участники учебного процесса, высшая школа.

Gonchar O.V.

VALUE-ORIENTED PEDAGOGICAL INTERACTION AS A CONCEPT OF THE MODERN DIDACTICS OF HIGHER SCHOOL.

The concept of "value-teacher interaction" is revealed as the concept of the modern of higher school didactics in the context of humanistic educational paradigm. It is emphasized the importance of creation of the pedagogical conditions that would facilitate the development of the capacity of subjective potential of an individual, organization of value-oriented activities of the educational process participants in the course of their interaction. The higher education didactics should neither find the universal methods and ways of pedagogical interaction organization nor natural borrow principles of the formation of the other, even developed countries. But on the contrary they should focus their attention both on establishing of the urgent practical problems and on finding of the ways to improve the learning process in higher education by the revaluation of the national high school developments and the gradual implementation of new educational technologies, as well as focusing on the subject-subject interaction of the higher-level school educational process participants.

Key words: dialogue, pedagogical interaction, didactics, the participants of the educational process, high school.

УДК 378.016:811.111

Заболотська О.О.

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядаються сучасні тенденції іншомовної підготовки спеціалістів немовних вищів в умовах світових глобалізованих процесів.

Ключові слова: мультилінгвізм, полілог культур, міжкультурна толерантність, комунікативна компетентність.

Дослідження тенденцій іншомовної підготовки студентів різних спеціальностей у контексті глобалізації не може не опиратися на здобутки педагогічної та суміжних з нею наук. Тому для визначення теоретичних засад іншомовної підготовки майбутніх фахівців необхідним видається аналіз наукової літератури з проблем професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів.

Із широкої палітри вітчизняних досліджень основоположними є:

– вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору (В.П. Андрущенко, М.З. Згуровський, К.В. Корсак, В.Г. Кремень, В.І. Луговий, Н.Г. Ничкало, І.П. Приходько, М.Ф. Степко, та ін.)

– модернізація і нова якість освіти та професійної підготовки майбутніх фахівців, яка зокрема досягається формуванням і розвитком інтегрованих знань, навичок і вмінь на основі міждисциплінарної інтеграції (В.П. Андрущенко, М.Б. Євтух, В.Г. Кремень, О.В. Левчук, Н.Г. Ничкало, Г.В. Онкович, Н.М. Дем'яненко, В.Я. Карачун, І.М. Козловська, І.Я. Пастирська та ін.);

– розвиток творчої індивідуальності педагога, педагогіки індивідуальності (О.О. Заболотська, О.М. Отич, О.М. Пехота та ін.);

– впровадження інноваційних освітніх технологій (І.М. Дичківська, В.М. Манько, Г.В. Онкович, В.В. Химинець, О.Г. Ярошенко та ін.)

- дослідження зарубіжних освітніх тенденцій (В.П. Кряжев, О.О.Максименко, А.В. Ржевська та ін.);
- моделювання педагогічних систем (Є.О. Лодатко, М.О. Люшин, В.М. Томашевський та ін.);
- концептуальні засади компетентнісного підходу (І.Д. Бех, І.І. Драч, Ю.Ф.Зінковський, Г.О. Мірських, Ю.М. Лебеденко, О.І. Локшина, В.І.Луговий, О.В. Овчарук, О.І. Пометун та ін.);
- концептуальні педагогічні положення про дистанційне навчання (В.Ю Биков, В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротинко, В.В. Олійник, І.В. Секрет, П.В. Стефаненко, Б.І. Шуневич та ін.);
- використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі (В.Ю. Биков, Н.І. Бойко О.П. Буйницька, Т.І. Коваль, О.І. Шиман).

Входження України до єдиного Європейського простору вищої освіти, європейські тенденції гармонізації вищої освіти – з одного боку; необхідність формування цілісної особистості майбутнього фахівця, компетентного не лише у своїй професійній сфері, але й в інших галузях знань, адаптованого до життєдіяльності в умовах глобального полікультурного та багатомовного світу – з іншого боку, виводять іноземні мови в освітні пріоритети та зумовлюють інтерес науковців до проблеми іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз фахової літератури свідчить про те, що теоретичні проблеми іншомовної підготовки студентів нелінгвістичних вищих навчальних закладів розробляються як вітчизняними, так і зарубіжними вченими в галузі педагогіки, професійної педагогіки, лінгводидактики, професійної лінгводидактики, методики навчання іноземних мов.

Належна увага приділяється вітчизняними та зарубіжними науковцями, проблемам іншомовної підготовки майбутніх фахівців у нелінгвістичних вищих навчальних закладах. Зокрема виокремлюються такі аспекти:

- підвищення ефективності іншомовної підготовки у вищій школі за рахунок надання їй професійно орієнтованої і профільної спрямованості (В.М. Александров, Г.В. Барабанова, О.В. Бернацька, Ю.В. Дегтярьова, О.Ю. Іванова, С.Є. Мазанова) та індивідуалізація професійно орієнтованого навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей (С.О. Мелікова);
 - формування іншомовної професійної компетентності студентів немовних спеціальностей (О.А. Алмабекова, Н.І. Алмазова, А.С. Андрієнко, Н.М. Ізорія, Т.А. Костюкова, В.В. Махова, Н.О. Микитенко, А.Л. Морозова, С.Ю. Ніколаєва, І.В. Секрет, В.Ф. Теніщева та ін.);
 - формування навичок міжкультурної комунікації (С.І. Гарнаєва, Р.О.Гришкова, О.П. Демиденко, О.О. Чекур та ін.);
 - формування здатності до професійної комунікації в полікультурному просторі (М.В. Дружиніна, А.К. Крупченко).
- Серед численних праць західноєвропейських науковців у сфері професійного навчання вирізняються дослідження за напрямками, які корелюють з нашими цілями, а саме:
- реформування вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів та Болонської конвенції (Р. Стернберг (R.J. Sternberg), Г. Шапер (H. Schaepfer та ін.);
 - значення компетентності для сучасного суспільства (В. Гутмахер (W. Nutmacher), Б. Менсфілд (B. Mansfield), Дж. Равен; Г. Спенсер-Отей (H.P. Spencer-Oatey), Р.Дж. Стернберг (R.J. Sternberg) та ін.
 - компетентність у навчанні іноземних мов (М. Бернс (M. Berns); М. Канел (M. Canal) та ін.);
 - міжкультурна компетентність (Г.Д. Браун (H.D. Brown), М. Вугам (M. Biрам), М.В. Люстіг, Дж. Кестер (M.W. Lustig, J. Koester); С. Ратъє (S.Rathje), Б. Рей (B. Rey) та ін.

– інтернаціоналізація освіти (С. Ган (C. Hahn), Г. Де Віт (H. De Wit), Дж. Найт (J. Knight), Р. Скотт (P. Scott), А. Ван Гаален (A. Van Gaalen), М.С. Ван дер Венде (M.C. Van der Wende) та ін.);

– бізнес і навчання іноземних мов (Р.Дж. Едельштайн (R.J. Edelstein), Р.Р. Джордан (R.R. Jordan), М. Джефрі Уот і Рей Шайб (M. Geoffrey, Voght and Ray Schaub) та ін.);

– шляхи реалізації іншомовної підготовки як невід'ємної складової вищої професійної освіти (Дж. Еглоф, А. Фітцпатрік (G. Egloff, A. Fitzpatrick);

– інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов (К. Ахмад, Г. Горбет, М. Роджерс, Р. Сасекс (K. Ahmad, G. Corbett, M. Rodgers & R. Sussex).

На особливу увагу заслуговують дослідження вітчизняних учених, пов'язані з підвищенням якості іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей. Проте, незважаючи на численні багатоаспектні дослідження, на значний вклад науковців у розвиток теоретико-методологічної бази іншомовної підготовки студентів нелінгвістичних вищих навчальних закладів, якість володіння майбутніми фахівцями іноземною мовою (навіть не йдеться про декілька мов) бажає бути набагато кращою. Це призводить до виникнення суперечності між соціальним замовленням суспільства на підготовку нового соціально-професійного типу особистості фахівця, де іншомовній підготовці відводиться пріоритетна роль, та чинною її системою консервативною, інерційною, з традиційними підходами до навчання іноземних мов, з недостатнім врахуванням світових освітніх тенденцій, з певною частиною викладачів, які ще користуються "минулим досвідом" [301, с.5], який не відповідає новому часу тощо. Суперечності між результатами теоретичних досліджень науковців та практичним досвідом іншомовної підготовки майбутніх фахівців немовних вищів виникають, зокрема:

1. На концептуальному рівні:

– між процесами інтеграції України до світового глобального економічного та освітнього простору, які сприяють безпрецедентному розширенню комунікативних зв'язків, і недостатнім врахуванням в чинних концепціях іншомовної підготовки сучасної специфіки професійної діяльності в полікультурному світі, обумовленої зазначеними процесами;

– між усвідомленням необхідності нової парадигми іншомовної підготовки, спрямованої на формування здатності до гнучкого застосування глибоких професійних знань та вмінь, до адаптації та самореалізації майбутнього фахівця у глобальному полікультурному професійному просторі, та переважанням у практиці навчання традиційної парадигми, орієнтованої на набуття предметних, фактологічних знань, що не сприяє розвитку готовності самостійно приймати рішення, оперативно і творчо розв'язувати професійні завдання в умовах іншомовної комунікації;

– між входженням України до єдиного європейського науково-освітнього простору і недостатньою гармонізацією вітчизняної та європейської систем професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

2. На рівні мети іншомовної підготовки:

– між соціальним замовленням суспільства на конкурентоспроможну полікультурну професійну мовну особистість, яка володіє комплексом компетентностей, необхідних для реалізації професійної діяльності в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу, та реальним підходом до підготовки фахівців, який обмежується, зазвичай, формуванням лінгвістичних знань навичок та вмінь за основними видами мовленнєвої діяльності відокремлено від формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

3. На рівні змісту професійно орієнтованої іншомовної підготовки:

– між вимогою враховувати рівень володіння іноземною мовою, індивідуальні потреби та здібності студентів відповідно до особистісно-орієнтованого підходу до іншомовної підготовки, задекларованого у теоретичних дослідженнях, та недостатнім відображенням цієї вимоги у навчальних програмах та у підручниках, навчальних посібниках як засобах реалізації змісту іншомовної підготовки;

– між необхідністю міждисциплінарної інтеграції, обумовленої цілісністю професійної діяльності, яка забезпечується системою предметних знань, та традиційним підходом до організації професійно орієнтованого змісту іншомовної підготовки лише у межах певного окремого предмету з основного фаху, що не сприяє формуванню єдиної системи професійних знань;

– між потребою в інтегративному змісті іншомовної підготовки, орієнтованому на фундаментальний і прикладний аспект діяльності майбутнього фахівця, та чинним, переважно спрямованим на опанування навчальним матеріалом та його засвоєння, на озброєння студентів системою знань, умінь і навичок.

4. На рівні управління процесом іншомовної підготовки:

– між об'єктивною необхідністю реформування іншомовної підготовки в немовних вищих навчальних закладах і станом викладацьких кадрів, професійна компетентність яких потребує якісно нового рівня;

– між зростанням вимог до професійної підготовки викладача іноземних мов У ВНЗ і недостатніми можливостями підвищення кваліфікації та адекватної системи оцінювання професіоналізму викладача;

– між різним рівнем іншомовної підготовки студентів, їх мотивів, інтересів, здібностей і недостатньою фаховою персоналізацією викладача як творця авторських технологій і методик персоніфікованого оволодіння іноземною мовою;

– між усвідомленням на теоретичному рівні потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційної освіти у реалізації особистісно-орієнтованого процесу іншомовної підготовки і недостатньою методичною та технологічною готовністю викладачів до використання засобів ІКТ, дистанційної освіти для формування професійної іншомовної комунікативної компетентності на практиці.

Припускаємо, що одним із шляхів усунення перелічених вище протиріч є дослідження світових освітніх тенденцій та проектування інноваційної моделі професійно орієнтованої іншомовної підготовки для немовних спеціальностей, яка б враховувала як зазначені тенденції, так і особистісну індивідуальність студентів. Наше припущення ґрунтується на представленому вище переліку досліджень у галузі іншомовної підготовки студентів економічних спеціальностей. Навіть побіжний погляд на їх проблематику, яка охоплює, в основному, окремі види мовленнєвої діяльності або окремі аспекти іншомовної підготовки, вказує на те, що все ще не вистачає робіт із вивчення та систематизації світових тенденцій навчання іноземних мов та визначення шляхів їх реалізації в Україні. Без вивчення світового освітнього досвіду сьогодні неможливо отримати ефективну вітчизняну систему іншомовної підготовки, зокрема професійно орієнтовану, яка б була адаптована до європейських норм і світових освітніх стандартів. Бракує і комплексних, системних робіт, інноваційних моделей сучасної професійно орієнтованої іншомовної підготовки. Натомість простежується намагання вмонтувати прогресивні інноваційні ідеї, викладені в наукових працях, у традиційну систему іншомовної підготовки в немовних ВНЗ.

Наслідком приєднання України до Болонського процесу та входження до єдиного європейського освітнього простору є посилення тенденцій педагогічної науки до реформування системи вищої освіти України та її іншомовного сегменту. Зауважимо, що роль і місце іншомовної підготовки у суспільстві визначається, перш за все, соціальним замовленням суспільства. На соціальне замовлення, в свою чергу, впливають зовнішні та внутрішні чинники. До зовнішніх чинників ми відносимо визначальні для сучасного етапу розвитку людського суспільства глобалізаційні та інтеграційні процеси, які вносять постійні корективи в економічне, політичне, соціальне та культурне життя різних країн та народів. Внутрішніми чинниками вважаємо особистісні інтереси та мотиви, продиктовані необхідністю самореалізації в глобалізованому професійному просторі та адаптації особистості до нових умов, що постійно змінюються.

Аналіз наукових джерел показав, що феномен глобалізації є різноаспектним міждисциплінарним об'єктом дослідження. Глобалізація розглядається в діапазоні економічних, політичних та культурних явищ як:

- найвищий ступінь інтернаціоналізації економічного життя, специфічна форма відображення існуючого в світі посилення взаємозалежності господарюючих суб'єктів;
- складний багатогранний процес, який охоплює всі сторони людського співтовариства: економіку, фінанси, трудові, інформаційні, інтелектуальні ресурси, науку, культуру (А.С. Гальчинський, Е. Заграва, Т.В. Ковальова, А.В. Миронов, Ю. Хабермас), сфери освіти (R. Edwards, R. Usher, D.L.Cogburn та ін.);
- об'єктивний процес, який зумовлює якісні зміни в глобальному просторі, зростання взаємозв'язку окремих людей або цивілізацій в цілому;
- об'єктивний процес зближення, інтернаціоналізації, взаємозалежності в усіх сферах життя країн і народів нашої планети;
- процес зближення способу життя людей різних країн і регіонів в результаті універсалізації культури та людських цінностей ;
- процес, який обумовлює низку соціальних, культурних, політичних, економічних, екологічних та інших сучасних трансформацій;
- соціальна реальність, як важливий фактор сучасності, форма існування суспільства і як новий шлях розуміння мови і суспільства.

З наведених трактувань виокремлюються різні аспекти глобалізації, а саме: економічний, соціокультурний, соціолінгвістичний.

Контентний аналіз фахової літератури з проблем *економічного аспекту глобалізації* (О.Г. Білорус, В. Загашвілі, Я. Кульчицький, А.І. Щетинін, А.М. Soderberg та ін.) дав можливість зробити висновок, що економісти в переважній більшості розглядають глобалізацію з позицій транснаціоналізації світової економіки. Глобалізація охоплює:

- міжнародну світову торгівлю товарами, послугами, інтелектуальною власністю, технологіями і зумовлює тенденцію до інтернаціоналізації обміну на основі поглибленого міжнародного розподілу праці;
- міжнародні фактори виробництва (капітал, робоча сила, інформація) в результаті чого відбувається міжнародна спеціалізація і кооперація, міжнародне переміщення виробничих ресурсів, створення економіко-політичних альянсів, поглиблення інтернаціоналізації виробництва. У створенні кінцевого продукту на різних етапах беруть участь виробники різних країн, міжнародна міграція робочої сили, обмін висококваліфікованим персоналом, тощо;
- міжнародні валютні і фінансово-кредитні операції, що зумовлюють інтернаціоналізацію капіталу, яка, перш за все, знаходить вираження в міжнародному русі капіталу між країнами у вигляді прямих інвестицій;
- науково-технічне, виробниче, інформаційне тощо міжнародне співробітництво, яке забезпечує формування глобальної інформаційної, організаційно-економічної структури;
- професійну і споживчу культуру, що веде до їх зближення і сприяє зростанню міжнародного спілкування.

Як бачимо, економічний аспект глобалізації з його розгалуженими міжнародними зв'язками потребує комунікації /спілкування. Саме комунікація і обов'язкове володіння іноземними мовами є, на нашу думку, основоположними, адже саме завдяки спілкуванню стає можливим успішне функціонування перелічених вище складових економічного аспекту глобалізації.

Комунікація зумовлює і важливість *соціокультурного аспекту глобалізації*, оскільки сприяє взаємопроникненню, взаємовпливу культур, цивілізацій. Вивчення літератури з різних галузей наук з проблем соціокультурного аспекту глобалізації показало, що дослідження саме цього аспекту є найбільш складним і проблемним (О.Н. Астаф'єва, А.І. Зеленков, І.І. Ірхен, І.А. Кардонова, І. В. Куликова, А. А. Ліпец, В.А. Самкова, О.О.Снеговая, А.Н. Чумаков та ін.).

Слід відмітити, що спостерігаються різні, часто протилежні судження та оцінки культурних та цивілізаційних факторів, що є визначальними для характеристики соціокультурного аспекту. Одні дослідники розуміють світове глобалізоване співтовариство як різноманітність без єдності [1, с.26], для якої характерна поліцентричність, соціокультурна і політична багатомірність [там же, с.156]. Інші ж – навпаки висловлюють припущення, що соціокультурна глобалізація, яка несе з собою змішання та взаємопроникнення культур і ідентичностей, зумовлює розвиток епохи єдиного світу [1;6]. Деякі дослідники проголошують тезу про невідворотність конфлікту між різними культурно-цивілізаційними системами, стверджуючи, що в новому світі основні відмінності між людьми і народами мають не ідеологічний, не політичний, не економічний, а культурний характер [7;8;9]. Зокрема, С. Хантингтон наполягає на тому, що основними дійовими особами світової політики є ті цивілізаційні системи, які ефективно протистоять зовнішній культурній експансії і цілеспрямовано стверджують власні соціальні та моральні цінності. Він виділяє Сполучені Штати Америки, Європу, Китай, Японію та Індію як країни, які в XXI столітті утворять кістяк міжнародної системи. Ці країни належать до цивілізацій, відмінності між якими полягають, перш за все, у сфері соціокультурного досвіду та традицій, моральних цінностей. Не всі ці цивілізаційні системи орієнтуються на західні стратегії розвитку, а, навпаки, зацікавлені в розбудові власноекономічного і воєнного потенціалу, збереженню і розвитку культурної спадщини. Серед них вирізняються китайська та ісламська цивілізації.

Таким чином, з усього викладеного вище випливає суперечливість соціокультурного аспекту глобалізації. Її позитивними сторонами є інтеграція держав і народів у загальнопланетарну інфраструктуру, яка відкриває нові горизонти спілкування, доступ до інформаційних ресурсів, можливості обміну інноваційними технологіями та передовими ідеями. До негативних сторін належить, перш за все, універсалізація всіх форм життя людей, всіх аспектів сучасної цивілізації, зокрема, культурних та комунікативних, ігнорування духовних цінностей людини тощо. Специфіка соціокультурного аспекту глобалізації на сучасному етапі полягає в необхідності пошуку компромісних шляхів поєднання культурних і цивілізаційних факторів на фоні зіткнення національних інтересів. Будь-який конфлікт, на нашу думку, це невміння зрозуміти один одного і домовитися. Тому нам імпонують концепції, які протистоять ідеї зіткнення цивілізацій, а саме концепції, в яких домінуючими проголошуються принципи:

- соціокультурного плюралізму – рівності можливостей, свобода вибору, плюралізм думок, сприйняття різних філософських, соціологічних, культурологічних, історичних та інших теорій (О.А. Громова, О.М. Тарасов)

- соціокультурного релятивізму – пізнання культур на основі цінностей, прийнятих у того чи іншого народу, розуміння відмінностей між культурами, прагнення зрозуміти культуру зсередини, усвідомити сенс її функціонування (Г.В. Гіоргадзе, П.А. Кравченко, І.І. Федорова, Д.А. Гончар);

- комплементарності – взаємодоповнюваності, що нівелює жорсткі уявлення про різного роду відмінності, безкомпромісну конкурентну боротьбу, стимулює розвиток культури, соціокультурних інститутів, різних систем цінностей, які взаємодоповнюють одне одного (В.В. Липов, В.Р. Свечкарьова, С. Фатєєва, В. Amable, R. Boyer, R. Deeg та ін.) [8].

Найбільш оптимальним засобом вирішення проблем, на наше переконання, є конструктивний діалог, який враховує культурні відмінності і цивілізаційну єдність різних країн і народів. Можливо, більш доречним є термін *полілог*, з огляду на перехід в умовах глобалізації до багатомірної парадигми мислення на основі аксіологічного плюралізму та принципу комплементарності. В умовах сучасного інформаційно-комунікаційного Інтернет-суспільства діалог вже не в змозі об'єднати представників різних культур, оскільки виникає величезний спектр полікультурних комунікацій, утворюється, по суті, полілог культур.

Діалогічна парадигма перетворюється лише на складову взаємодії, оскільки полілогічність дорівнює поліфонічності, заснованій на одночасному перетині різноманітних самостійних ліній, але зведених до цілого на рівних правах і утворюючих це ціле лише в

умовах взаємодії [1]. Поліфонічність активізує мультикультурні процеси. Мультикультуралізм забезпечує співіснування різних культур та їх носіїв. Проте сьогодні концепція мультикультуралізму та пов'язане з нею поняття толерантності наражається на різку критику з боку низки провідних європейських держав і вважається провальною. На нашу думку, це пояснюється тим, що досить однобічно реалізована концепція мультикультуралізму в країнах Європейського Союзу, доведене інколи до абсурду невміння захистити свої традиційні цінності призвело до "розгулу толерантності".

Саме діалог /полілог дає можливість знайти нові форми взаємодії в прагненні до взаєморозуміння і визнанні рівноправності різних культур. Глобалізація сприяє утворенню міжнародного культурно-інформаційного поля, яке в процесі цивілізаційного розвитку розвивається, зокрема, і за рахунок міжкультурного спілкування. Це означає, що *соціолінгвістичний аспект глобалізації* стає основоположним, зумовлюючи посилення комунікативної ролі мови не лише як засобу передачі культурних знань і досвіду, але й засобу соціалізації та соціальної інтеграції в інформаційне суспільство.

Проаналізувавши аспекти глобалізації та їх вплив на розвиток системи іншомовної підготовки, ми не можемо залишити поза увагою ще один важливий чинник – *глобальний інформаційний простір* з його гігантським впливом на всі життєві процеси, з його відкритим доступом до інформації та світових інтелектуальних надбань. Глобалізація ґрунтується на масовій комунікації. Мережеві технології, завдяки яким глобалізується світ, зумовлюють його якісні зміни – політичні, культурні, системи цінностей та життєвих орієнтирів тощо. Інтенсивний розвиток інформаційного простору відображає тенденцію переходу від традиційних моделей соціального устрою до інформаційного суспільства.

Невід'ємна складова інформаційного суспільства – мультимедійне Середовище, яке впливає і на сучасну полікультурну мовну дійсність.

По-перше, розширюється коло штучних мов, перш за все, комп'ютерних як сучасного засобу комунікації та спілкування.

По-друге, виникає мультимедійна /віртуальна полікультурна та полілінгвальна взаємодія із своїм мережевим етикетом, професійними співтовариствами тощо. Тобто, йдеться про якісно новий віртуальний спосіб існування культури, що є характерною ознакою інформаційного суспільства.

Віртуальна культура сприймається сучасним молодим поколінням, оскільки для нього фізична і віртуальна реальність є рівноправними. Тому це потрібно враховувати, готуючи студентів у стінах вищого навчального закладу до віртуальної полікультурної взаємодії.

Таким чином, підсумовуючи все викладене вище, зазначимо, що глобалізація перетворилася на головний чинник цивілізаційного розвитку. Проаналізовані нами економічні, соціокультурні та соціолінгвістичні глобалізаційні процеси, інформаційне суспільство є основними зовнішніми чинниками, які впливають на становлення інноваційної освітньої системи освіти взагалі та її іншомовного сегменту зокрема. Вони ж визначають і підходи, теорії та концепції, на яких базується така система.

Стратегічну мету і одночасно критерій ефективності системи іншомовної підготовки країни ми вбачаємо у формуванні *полікультурної мовної особистості*, здатної взаємодіяти з представниками різних культур і країн, оскільки вважаємо, що полікультурна комунікація є поки що для нашої країни перспективою. На наше переконання, на реалізацію цієї мети повинна бути спрямована вся система освіти, починаючи із дошкільної: як організована, так і неформальна (*Non-formal education*) та інформальна освіта (*Informal education*) (В.І. Луговий). Щоб самореалізуватися в глобалізованому суспільстві, недостатньо вивчати лише культуру країни, мова якої вивчається. Потрібний інший підхід, який базується на осмисленні як загальнолюдських культурних цінностей, так і на розумінні, сприйнятті специфіки різних культур, на формуванні здатності спілкуватися з носіями цих культур їх мовами та мовою міжнаціонального спілкування. Зрозуміло, що для цього повинен бути сформований комплекс професійних комунікативних компетентностей та компетенцій майбутнього фахівця. Формування і виховання полікультурної мовної особистості, як

зазначалося, відбувається на основі діалогу /полілогу культур: рідної та іншомовних тобто, *діалогові концепції*.

У контексті діалогу культур важливого значення набуває необхідність прищеплювати комунікантам не лише досвід поведінки і мислення в іншій культурі, але й досвід сприйняття нового для них соціокультурного середовища. Інакше кажучи, йдеться про виховання емпатичних здібностей як невід'ємної риси мовної особистості – готовності індивіда до сприйняття іншого напрямку думок, уміння співвідносити своє і чуже, що дозволить уникнути збоїв у спілкуванні, тобто міжкультурна толерантність.

Глобалізаційні процеси, нівелюючи традиційні гуманістичні теорії, в той же час, як показує аналіз джерел, породжують нові форми гуманізму, зокрема:

– *глобальний гуманізм* (І.В. Куликова, 2004; Н.В. Лашко, 2012) орієнтований на формування поліцентричної, багатополюсної світобудови на засадах загальнолюдських цінностей, на ствердженні цінності людини, творчі зусилля якої спрямовані на позитивні перетворення планети, – розглядається як комунікативний інструментарій діалогу культур [4; 5];

– *новий гуманізм* (І. Бокова, 2012), спрямований на побудову відповідального і солідарного світу, підґрунтям якого є повага до культурного різноманіття, заснованого на розумінні того, що жодна з культур не володіє монополією на універсальність і кожна окремо може зробити свій внесок у зміцнення спільних цінностей [2];

– *інформаційний гуманізм* (Е.М. Давиденко) як умова формування цивілізації нового типу, як гарант якісного життя людини в інформаційному суспільстві й інформаційних технологіях, як засіб досягнення гуманістичних цілей [3].

Таким чином, з усього викладеного вище випливає, що основоположними для функціонування системи іншомовної підготовки в умовах глобалізації є: *діалог культур; теорія міжкультурної толерантності; ідеї гуманізму та концепції розвитку іншомовної комунікативної компетентності*.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бернацька О.В. Моделювання ситуацій професійної діяльності у вищому навчальному закладі військового профілю [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.: 13.00.04 / О. В. Бернацька; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2004. – 19 с.
2. Бокова І. ЮНЕСКО в 2011 г.: К новому гуманізму. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumru.ru/humanism/journal2/63/bokova.htm>
3. Давиденко Е. М. Криза гуманістичної парадигми сучасного суспільства [Текст] / Е. М. Давиденко // ВІСНИК ДонНУЕТ. – 2013. – № 2 (58). – С. 7-16.
4. Кувалдин В. Б. Грани глобалізації. Трудные вопросы современного развития [Текст] / В. Б. Кувалдин. – М.: Альпина Паблишер, 2003. – 592 с.
5. Курске В. С. Множественная этническая идентичность: теоретические подходы и методология исследования (на примере российских немцев) [Текст] : дис... канд. социол. наук: спец. 22.00.01 "Теория, методология и история социологии" / В. С. Курске. – М., 2011. – 182 с.
6. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности [Текст] : автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра.пед. наук / В. В. Сафонова. – М., 1993. – 47 с.
7. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций [Текст] / С. Хантингтон. – М.: ООО "Издательство АСТ", 2003. – 603 с.
8. Хоменко О.В. Вплив загальноєвропейських тенденцій на іншомовну підготовку в Україні / О. В. Хоменко // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І.Огієнка. – 2012. – Вип. 11. – С. 171–175.
9. Eriksen T.H. Ethnicity and Nationalism. Anthropological Perspectives. – London: Pluto Press. – third edition, 2010. – 224 p.
10. Fuentes A. Cultural diversity and indigenous peoples land and claims. Argumentative dynamics and jurisprudential approach in the Americas Anno Accademico 2010-2011. – 404 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globkult.de/kultur/fluchten/512-multikulturalismus-hyperkulturalitaet-undinterkulturelle-kompetenz>.

ИНОЯЗЫЧНАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье рассматриваются разные аспекты глобализации: экономический, социокультурный, социолингвистический и тенденции иноязычной подготовки студентов неязыковых вузов в условиях мировых глобальных процессов.

Ключевые слова: мультилингвизм, полилог культур, межкультурная толерантность, коммуникативная компетентность.

FOREIGN STUDENTS PREPARE NON-LANGUAGE SPECIALTY UNDER GLOBALIZATION

This article deals with different aspects of globalization: economic, sociocultural, sociolinguistic and tendencies of foreign language teaching for students of non-lingual specialties in the context of global processes.

Key words: multilingual education, polylog of cultures, intercultural tolerance, communicative competence.

УДК 378.018+377.35+008+374.32

Княжева І.А.

СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНА "МЕТОДИЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ"

У статті подано дані щодо розробленості проблеми професійно-педагогічної підготовки викладачів для вищої школи; обґрунтована актуальність визначення сутності методичної культури викладача вищої школи; наведено формально-логічні правила і діалектичні принципи визначення понять; представлено аналіз та наукове обґрунтування феномена "методична культура викладача вищої школи", визначено найбільш істотні його характеристики.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка, викладач вищої школи, методична культура, методична культура викладача вищої школи.

Завдання модернізації системи освіти в цілому і вищої освіти, зокрема, зумовлені сучасними суспільними реаліями, оскільки саме освіта визначає якість наукового й інтелектуального потенціалу країни. Вирішення цих завдань значною мірою забезпечується якістю кадрового забезпечення вищих навчальних закладів. Отже, сьогодні гостро постає проблема професійної підготовки викладачів для вищої школи. Підвищення якості професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи неможливо поза його методичної культури, що дозволяє не лише усвідомлювати і привласнювати культурний зміст викладацької діяльності, а й є поштовхом для створення власного культуровідповідного змісту.

Аналіз стану розробленості цієї проблеми дозволяє стверджувати, що теоретичним підґрунтям її вирішення є системний аналіз мети, завдань, принципів, змісту і форм організації професійної підготовки педагогів, який здійснили О. Абдуліна, О. Глузман, Н. Гузій, І. Зязюн, Н. Кузьміна, З. Курлянд, В. Луговий, Г. Нагорна, С. Нікітчина, О. Савченко, В. Семиченко, В. Сластьонін, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін. Особливості, структуру, функції педагогічної діяльності, специфіку формування готовності до її здійснення в умовах педагогічного процесу вищого навчального закладу досліджували Є. Барбіна, Ф. Гоноболін, В. Загвязинський, А. Капська, Е. Карпова, Н. Кічук, А. Линенко, О. Мороз, О. Пехота, Г. Щедровицький та інші вчені. Проте, незважаючи на значний інтерес науковців до різних аспектів проблеми професійної підготовки педагогів, проблема формування і розвитку методичної культури викладача вищої школи як у теоретичному, так і